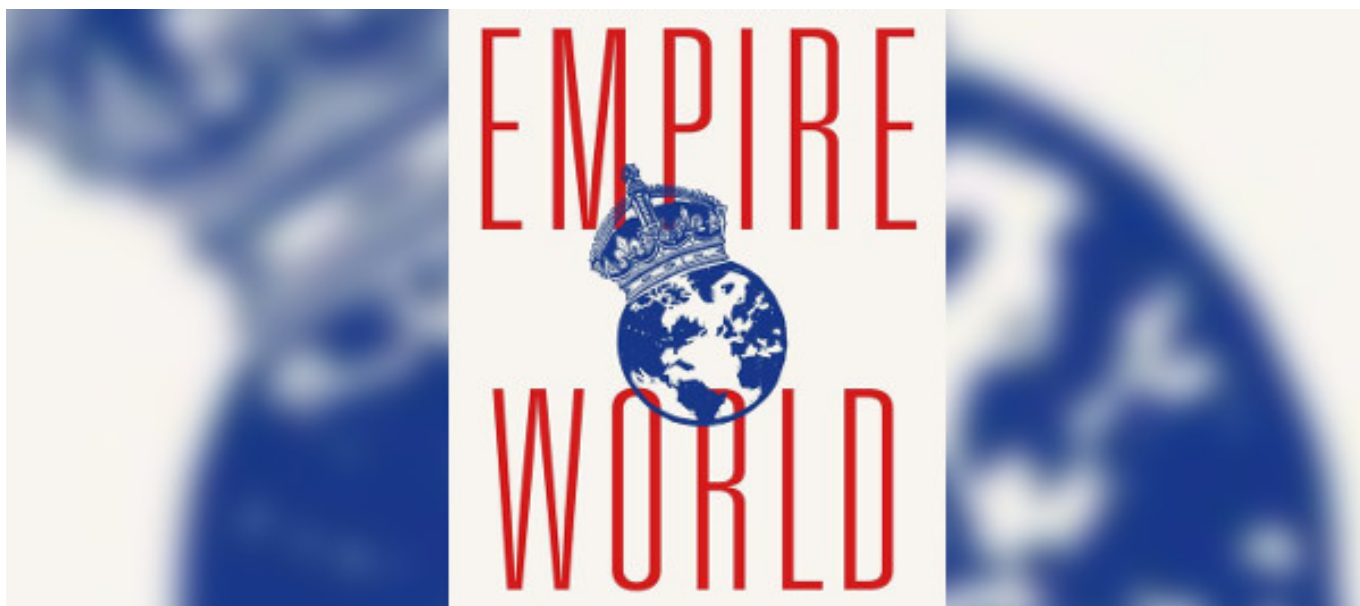

Over de ambivalente erfenis van het Britse imperialisme

Posted on 17 september 2024 by Hans Wansink

Met de tewaterlating van het standbeeld van slavenhandelaar Edward Colson in de haven van Bristol kwam het debat over de koloniale erfenis van het Verenigd Koninkrijk in een stroomversnelling. Tot dan toe was het overheersende beeld dat het Britse imperium iets was om trots op te zijn. Voor de gemiddelde Brit was het omhalen van dat standbeeld – dat inmiddels weer uit het water is opgevist – dan ook een ontheiliging.

De Britse schrijver en documentairemaker Satham Sanghera was niet enthousiast over deze actie. Hij beschouwt het verwijderen van standbeelden om de koloniale geschiedenis als het ware uit te wissen als zinloos. Zijn credo luidt ‘de geschiedenis trekt zich niets aan van persoonlijke gevoelens.’

Ambivalente erfenis

Het Britse imperium was er gewoon – en zijn gevolgen moeten we, zowel in het moederland als in de voormalige koloniën, nuchter onder ogen zien. En dan blijkt de

koloniale erfenis ambivalent. Die bevat zowel de slavenhandel als de beweging de slavernij af te schaffen. Die heeft bevolkingsgroepen tegen elkaar opgezet, maar overzee ook democratie gebracht.

De ouders van Sathnam Sanghera kwamen vanuit de Punjab eind jaren zestig naar Engeland. Sanghera werd in 1967 in Wolverhampton geboren. Toen hij naar school moest, kon hij nog geen Engels spreken. Aan het Britse imperialisme werd in het onderwijssysteem geen enkele aandacht besteed. Sanghera studeerde uiteindelijk in Cambridge af in de Engelse taal en literatuur. Hij moet niks hebben van migranten die zich in hun eigen kringetje blijven opsluiten.

Drie jaar geleden brak Sanghera door met *Empireland*. Dat boek behandelt de vraag hoe het moderne Verenigd Koninkrijk door het imperialisme is gevormd. Het is een zeer leesbare combinatie van rake observaties en persoonlijke anekdotes. Het leverde de auteur veel enthousiaste lezers op, maar ook veel racistische drek aan zijn adres.

Sanghera reageert hierop in zijn nieuwe boek *Empireworld*, dat dit voorjaar verscheen: 'Het feit dat Groot-Brittannië de racistische Duitsers in de Tweede Wereldoorlog heeft bestreden en verslagen, het feit dat wij de slavernij hebben afgeschaft en ervoor gezorgd hebben dat die elders ook werd afgeschaft en, meer recent, het feit dat de Conservatieve Partij erin slaagde een bruin persoon als premier aan te stellen, blijkt de populaire visie te hebben geschapen dat wij als land altijd vrij zijn geweest van racisme. Dit leidt tot het onvermogen te accepteren dat racisme in het Britse imperialisme net zo gewoon was als het toeteren is in het verkeer in India.'

Mauritius

Empireworld gaat over de invloed van het Britse imperium op de voormalige koloniën. Sanghera koos voor een journalistieke aanpak. Hij bezocht Barbados, Mauritius, India en Nigeria om ter plekke de koloniale erfenis vast te stellen.

Mauritius is een populaire bestemming voor Britse toeristen. De inwoners laten de koloniale erfenis het liefst rusten in de omgang met de gasten. Sanghera constateert dat de verhouding tussen de zwarte bevolking, afstammelingen van slaven, en de bruine bevolking, die afstamt van contractarbeiders, spanningen kent. Hij legt uit dat die laatste categorie ook werd uitgebuit, maar toch meer perspectief

had (na beëindiging van het contract) dan de voormalige slaven.

Zakelijke benadering

Origineel is het hoofdstuk over 'nuttige planten'. Zonder de ontdekking van kinine was het hele imperiale project niet eens mogelijk geweest. Dankzij kinine werd de kolonist weliswaar ziek van malaria, maar ging er niet dood aan. Vanaf de achttiende eeuw werden planten en zaden uit het hele koloniale rijk naar Londen gebracht om geclassificeerd en onderzocht te worden. De veredeling leverde tal van nieuwe gewassen op, die vervolgens weer overzee werden aangeplant.

De plantages van indigo, suikerriet en rubber brachten vervolgens de massale migratie van slaven en contractarbeiders op gang en de monoculturen eindigden meer dan eens in uitputting van de bodem. Dit bracht weer een nieuw fenomeen op gang: natuurbescherming en -behoud.

Met zijn zakelijke benadering houdt Sanghera zijn landgenoten een spiegel voor: 'Het is niet langer een optie voor de Britten om zich zelfgenoegzaam te blijven afvragen of hun imperium 'goed' of 'slecht' was. De wereld heeft andere kwesties aan zijn hoofd (...) Zeker na de Brexit kunnen we geen nieuwe handelsrelaties aanknopen met Maleisië, India, Mauritius, Guyana of Nigeria, zonder er ons rekenschap van te geven hoe wij deze landen hebben behandeld gedurende de kolonisatie.'

Sathnam Sanghera: **Empireworld. How British Imperialism Has Shaped the Globe**, Viking, 449 pagina's, € 22,99.

[**Hans Wansink**](#) is historicus en journalist en publiceert over boeken in Wynia's Week. Hij was redacteur van NRC Handelsblad, Intermediair en de Volkskrant.

Wynia's Week verschijnt nu drie keer per week! De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? **Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!**